

Kryteria oceniania z FIZYKI dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

Liceum Ogólnokształcące - klasa 1

1. Grawitacja

Lp.	Temat lekcji	Treści konieczne (na dopuszczający) Uczeń potrafi:	Treści podstawowe (na dostateczny) Uczeń potrafi:	Treści rozszerzone (na dobry) Uczeń potrafi:	Treści dopełniające (na bardzo dobry i celujący) Uczeń potrafi:
1.	Kopernik, Galileusz, Kepler i Newton – czyli jak poruszają się planety i dlaczego właśnie tak?	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o odkryciach Kopernika i Keplera, 	<ul style="list-style-type: none"> opisać ruchy planet. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić poglądy Kopernika na budowę Układu Słonecznego, opisać ruchy planet zgodnie z I i II prawem Keplera 	<ul style="list-style-type: none"> podać treść I i II prawa Keplera, opisać wpływ eliptyczności orbity Ziemi na warunki na jej powierzchni.
2.	Karuzelaaaa...! Czyli o ruchu po okręgu.	<ul style="list-style-type: none"> opisać ruch jednostajny po okręgu, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać siłę dośrodkową jako przyczynę ruchu po okręgu. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać (na przykładzie) zależność wartości siły dośrodkowej od masy i szybkości ciała poruszającego się po okręgu oraz od promienia okręgu, podać przykłady sił odgrywających rolę siły dośrodkowej. 	<ul style="list-style-type: none"> obliczać wartość siły dośrodkowej, obliczać wartość przyspieszenia dośrodkowego, posługiwać się pojęciem okresu i pojęciem częstotliwości.
3.	Jak Newton odkrył prawo powszechnej grawitacji i czy jabłko miało z tym coś wspólnego?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak objawia się oddziaływanie grawitacyjne, 	<ul style="list-style-type: none"> narysować siły wzajemnego oddziaływania grawitacyjnego dwóch kul jednorodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać siłę grawitacji, którą oddziałują Słońce i planety oraz planety i ich księżyce, jako siłę dośrodkową, przedstawić (na przykładzie) zależność wartości siły grawitacji od: <ul style="list-style-type: none"> mas oddziałujących kul, odległości między 	<ul style="list-style-type: none"> podać treść prawa powszechnej grawitacji, zapisać i zinterpretować wzór przedstawiający wartość siły grawitacji, obliczyć wartość siły grawitacyjnego przyciągania dwóch jednorodnych kul, wyjaśnić, dlaczego dostrzegamy skutki

				środkami oddziałujących kul, • objaśnić wielkości występujące we wzorze: $F = G \frac{m_1 m_2}{r^2}$	przyciągania przez Ziemię otaczających nas przedmiotów, a nie obserwujemy skutków ich wzajemnego oddziaływania grawitacyjnego.
4.	Co spada szybciej – piórko czy kamyk?	• wskazać siłę grawitacji jako przyczynę swobodnego spadania ciał na powierzchnię Ziemi,	• posługiwać się terminem „spadanie swobodne”.	• przedstawić, wynikający z eksperymentów Galileusza wniosek dotyczący czasu spadania ciał, • stwierdzić, że spadanie swobodne z niewielkich wysokości jest ruchem jednostajnie przyspieszonym z przyspieszeniem grawitacyjnym, • wymienić wielkości, od których zależy przyspieszenie grawitacyjne w pobliżu planety lub jej księżyca, • obliczyć przybliżoną wartość siły grawitacji działającej na ciało w pobliżu Ziemi.	• przedstawić poglądy Arystotelesa na ruch i spadanie ciał, • wykazać, że spadanie swobodne z niewielkich wysokości to ruch jednostajnie przyspieszony z przyspieszeniem grawitacyjnym • wyjaśnić, dlaczego czas spadania swobodnego (z takiej samej wysokości) ciał o różnych masach jest jednakowy, • wykazać, że wartość przyspieszenia spadającego swobodnie ciała nie zależy od jego masy.
5. i 6.	Ruch ciał w polu grawitacyjnym – satelity Ziemi.	• podać definicję jednostki astronomicznej.	• wyjaśnić, że wraz ze wzrostem odległości planety od Słońca wzrasta okres jej obiegu,	• posługiwać się pojęciem pierwszej prędkości kosmicznej, • uzasadnić użyteczność satelitów geostacjonarnych, • stwierdzić, że okres obiegu planety wokół Słońca zależy od masy Słońca (ciała centralnego) oraz promienia orbity.	• podać treść III prawa Keplera, • opisać ruch sztucznych satelitów, • stosować III prawo Keplera do opisu ruchu planet Układu Słonecznego, • obliczyć wartość pierwszej prędkości kosmicznej, • wymienić krzywe stożkowe.
7.	„Na stacji kosmicznej, gdzie nie ma grawitacji” – czy rzeczywiście?	• podać przykłady ciał znajdujących się w stanie nieważkości.		• podać przykłady doświadczeń, w których można	• wyjaśnić, na czym polega stan nieważkości,

				obserwować ciało w stanie nieważkości, • określić, co to jest ciężar.	• opisać sposób na uzyskanie w stacji kosmicznej sztucznego ciężenia.
--	--	--	--	--	---

2. Elementy astronomii

Lp.	Temat lekcji	Treści konieczne (na dopuszczający) Uczeń potrafi:	Treści podstawowe (na dostateczny) Uczeń potrafi:	Treści rozszerzone (na dobry) Uczeń potrafi:	Treści dopełniające (na bardzo dobry i celujący) Uczeń potrafi:
1.	Gwiazdy błądzące – jak odkryto planety?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić planety Układu Słonecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, skąd pochodzi nazwa „planeta”, 	<ul style="list-style-type: none"> opisać ruch planet widzianych z Ziemi, wymienić obiekty wchodzące w skład Układu Słonecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego planety widziane z Ziemi przesuwały się na tle gwiazd, opisać planety Układu Słonecznego.
2.	Ziemia i Księżyc – planeta podwójna?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić fazy Księżyca. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać powierzchnię Księżyca i warunki na niej panujące (temperatura, atmosfera, woda), 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić powstawanie faz Księżyca, podać przyczyny, dla których obserwujemy tylko jedną stronę Księżyca. 	<ul style="list-style-type: none"> podać warunki, jakie muszą być spełnione, by doszło do całkowitego zaćmienia Słońca, podać warunki, jakie muszą być spełnione, by doszło do całkowitego zaćmienia Księżyca.
3. i 4.	Jak starożytni mierzyli odległość do Księżyca?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić jednostki odległości używane w astronomii, 		<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić (na przykładzie), na czym polega zjawisko paralaksy, opisać zasadę pomiaru średnicy Ziemi, odległości do Księżyca, zdefiniować jednostkę astronomiczną. 	<ul style="list-style-type: none"> posługiwać się pojęciem kąta paralaksy geocentrycznej, obliczyć odległość do Księżyca (lub najbliższych planet), znając kąt paralaksy geocentrycznej.
5.	Odległości do gwiazd – nieziszczalne marzenie ludzkości o podróżach międzygwiazdnych.		<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polega zjawisko paralaksy heliocentrycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przybliżoną odległość Księżyca od Ziemi (przynajmniej w przybliżeniu). 	<ul style="list-style-type: none"> posługiwać się pojęciem kąta paralaksy heliocentrycznej, obliczyć odległość do najbliższej gwiazdy, znając kąt paralaksy heliocentrycznej.

6.	Układ Słoneczny, Droga Mleczna, Wszechświat – wielkie, większe i największe.	<ul style="list-style-type: none"> opisać budowę naszej Galaktyki. 		<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować rok świetlny. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak powstały Słońce i planety, opisać budowę galaktyk spiralnych, eliptycznych i nieregularnych.
7.	Co odkrył Edwin Hubble, a z czego śmiał się Fred Hoyle?	<ul style="list-style-type: none"> na przykładzie modelu w postaci ciasta z rodzynkami wytłumaczyć obserwowany fakt rozszerzania się Wszechświata, podać wiek Wszechświata, 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać początek znanego nam Wszechświata terminem „Wielki Wybuch”. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać położenie Układu Słonecznego w Galaktyce, podać wiek Układu Słonecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> podać treść prawa Hubble’a i objaśnić wielkości występujące we wzorze $v = H \cdot r$, obliczyć wiek Wszechświata, objaśnić, jak na podstawie prawa Hubble’a wnioskujemy, że galaktyki oddalają się od siebie.

3. Fizyka atomowa

Lp.	Temat lekcji	Treści konieczne (na dopuszczający) Uczeń potrafi:	Treści podstawowe (na dostateczny) Uczeń potrafi:	Treści rozszerzone (na dobry) Uczeń potrafi:	Treści dopełniające (na bardzo dobry i celujący) Uczeń potrafi:
1. i 2.	Fotokomórka i Nagroda Nobla dla Einsteina.	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie fotonu, 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnić wzór na energię fotonu. 	<ul style="list-style-type: none"> zapisać wzór na energię fotonu, opisać światło jako wiązkę fotonów, odpowiedzieć na pytania: – na czym polega zjawisko fotoelektryczne, – od czego zależy liczba fotoelektronów, – od czego zależy maksymalna energia kinetyczna fotoelektronów, wyjaśnić, co to znaczy, że światło ma naturę dualną. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać i objaśnić zjawisko fotoelektryczne, objaśnić wzór Einsteina opisujący zjawisko fotoelektryczne, wyjaśnić, od czego zależy liczba fotoelektronów, wyjaśnić, od czego zależy maksymalna energia kinetyczna fotoelektronów, rozwiązywać zadania obliczeniowe, stosując wzór Einsteina.

3. i 4.	C.S.I. – „Robimy analizę widmową i mamy go!”..	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnić widmo ciągłe i widmo liniowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać, jak zmienia się dominująca długość fali ciała emitującego promieniowanie termiczne wraz z temperaturą. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać widmo promieniowania pobudzonych do świecenia ciał stałych i cieczy, • opisać widma pobudzonych do świecenia gazów jednoatomowych i par pierwiastków, • opisać jakościowo widmo liniowe wodoru, wymieniając liczbę i kolory linii. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać szczegółowo widmo atomu wodoru, podając położenie kolejnych linii widmowych, • podać przykłady zastosowania analizy widmowej.
5. i 6.	W poszukiwaniu elektronów. Model Bohra i co dalej?	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić model Bohra budowy atomu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić podstawowe założenia modelu Bohra budowy atomu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co to znaczy, że promienie orbit w atomie wodoru są skwantowane, • wyjaśnić, co to znaczy, że energia elektronu w atomie wodoru jest skwantowana, • wyjaśnić, co to znaczy, że atom wodoru jest w stanie podstawowym lub wzbudzonym. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczyć promienie kolejnych orbit w atomie wodoru, • obliczyć energię elektronu na dowolnej orbicie atomu wodoru, • obliczyć różnice energii pomiędzy poziomami energetycznymi atomu wodoru, • wyjaśnić powstawanie liniowego widma emisyjnego wodoru, • opisać elektron w atomie jako falę materii.

4. Fizyka jądrowa

Lp.	Temat lekcji	Treści konieczne (na dopuszczający) Uczeń potrafi:	Treści podstawowe (na dostateczny) Uczeń potrafi:	Treści rozszerzone (na dobry) Uczeń potrafi:	Treści dopełniające (na bardzo dobry i celujący) Uczeń potrafi:
1.	Odkrycie jądra atomowego.	<ul style="list-style-type: none"> • opisać budowę jądra atomowego, 	<ul style="list-style-type: none"> • posługiwać się pojęciami: jądro atomowe, proton, neutron, nukleon, pierwiastek, izotop. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać doświadczenie Rutherforda i omówić jego znaczenie, • podać skład jądra atomowego na podstawie liczby masowej i atomowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzić rozumowanie, które pokaże, że wytłumaczenie wyniku doświadczenia Rutherforda jest możliwe tylko przy założeniu, że prawie cała masa atomu jest

					skupiona w jądrze o średnicy mniejszej ok. 105 razy od średnicy atomu, <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na znaczenie istnienia sił jądrowych dla istnienia jądra atomowego zawierającego ładunki dodatnie.
2.	Promieniowanie α , β i γ – wykrywanie i ochrona przed jego skutkami.	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić rodzaje promieniowania jądrowego występującego w przyrodzie, • podać przykłady występowania promieniowania jądrowego w życiu codziennym, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić podstawowe zasady ochrony przed promieniowaniem jonizującym. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać wkład Marii Skłodowskiej-Curie w badania nad promieniotwórczością, • omówić właściwości promieniowania α, β i γ, • omówić wpływ promieniowania jądrowego na organizmy żywe, • podać jednostkę wyrażania stopnia szkodliwości promieniowania jonizującego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, do czego służy licznik Geigera- Müllera, i opisać zasadę jego działania, • opisać metodę pozwalającą określić ładunek elektryczny, jaki niesie promieniowanie α, β i γ.
3.	Prawo rozpadu promieniotwórczego. Określanie wieku znalezisk metodą izotopową.	<ul style="list-style-type: none"> • opisać rozpady alfa i beta, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie czasu połowicznego rozpadu. 	<ul style="list-style-type: none"> • narysować schematy rozpadów alfa i beta, • opisać sposób powstawania promieniowania gamma, • posługiwać się pojęciem jądra stabilnego i niestabilnego, • posługiwać się pojęciem czasu połowicznego rozpadu, • opisać wykres zależności od czasu liczby jąder, które uległy rozpadowi. 	<ul style="list-style-type: none"> • narysować wykres zależności od czasu liczby jąder, które uległy rozpadowi, • objaśnić prawo rozpadu promieniotwórczego, • wyjaśnić zasadę datowania substancji na podstawie jej składu izotopowego i stosować tę zasadę w zadaniach, • zapisywać reakcje rozpadu α, β i γ.
4. i 5.	Atomowe manko. Dlaczego jądro atomu jest lżejsze niż suma jego składników?	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady wykorzystania energii jądrowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać wyjaśnienie pojęcia deficyt masy jądra atomowego, 	<ul style="list-style-type: none"> • podać warunki zajścia reakcji syntezy jądrowej, • omówić bilans energii reakcji syntezy jądrowej – wskazać na dodatni bilans energii w postaci energii wewnętrznej produktów reakcji, 	<ul style="list-style-type: none"> • posługiwać się pojęciami: energia spoczynkowa, deficyt masy, energia wiązania, • obliczyć energię spoczynkową, deficyt masy, energię wiązania dla różnych izotopów.

				<ul style="list-style-type: none"> • podać ekwiwalent chemiczny energii reakcji jądrowych. 	
6.	Energia jądrowa i jej ujarznienie.	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polega reakcja łańcuchowa, 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykład reakcji jądrowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać budowę i zasadę działania reaktora jądrowego, • opisać działanie elektrowni jądrowej, • wymienić korzyści i zagrożenia związane z wykorzystaniem energii jądrowej, • opisać zasadę działania bomby atomowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać budowę bomby atomowej, • przygotować wypowiedź na temat: <i>Czy elektrownie jądrowe są niebezpieczne?</i> • podać argumenty polemiczne w dyskusji nt. zagrożeń związanych z wykorzystaniem energii jądrowej.
7.	O naśladowaniu Słońca. Synteza jądrowa – Święty Graal fizyki.	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać reakcje zachodzące w Słońcu i w innych gwiazdach, 	<ul style="list-style-type: none"> • odpowiedzieć na pytanie: jakie reakcje są źródłem energii Słońca. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać sumaryczną postać równania syntezy helu z wodoru, • zastosować zasady zachowania liczby nukleonów, ładunku elektrycznego oraz energii w reakcjach jądrowych, • podać warunki niezbędne do zajścia reakcji termojądrowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać proces fuzji lekkich jąder na przykładzie cyklu p-p, • opisać reakcje zachodzące w bombie wodorowej, • podać ogólny opis budowy reaktora termojądrowego.
8.	Cząstki elementarne – klocki lego naszego świata (temat nadobowiązkowy).	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać, że protony i neutrony są zbudowane z mniejszych cząstek elementarnych – kwarków. 		<ul style="list-style-type: none"> • wymienić nazwy kwarków wchodzących w skład protonów i neutronów, • wymienić liczbę kwarków. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać w przybliżeniu skalę wielkości cząstek w mikroświecie, • podać budowę protonu i neutronu, • wymienić inne cząstki elementarne oprócz kwarków.